

AKMEOLOGIK TA'LIM-TARBIYA JARAYONINI TASHKIL ETISHNING NAZARIY ASOSLARI

M.H.Ergashova – o'qituvchi

Toshkent iqtisodiyot va pedagogika instituti.

F.Y.Nishanova – talaba

Toshkent iqtisodiyot va pedagogika instituti.

Kun sayin yangicha tus olayotgan ilg'or jamiyatimizda puxta o'ylangan fikr, ilmiy asoslangan g'oyalar, shaxsning ma'naviy va kasbiy qobiliyati, bilimi malakasi kasbga layoqati va xatti-harakatlarini to'g'ri yo'naltirish, aqliy va intellektual salohiyatini oshirish uchun zamin yaratish, yurt ravnaqi uchun fuqorolarning kompetensiyalaridan to'g'ri va oqilona foydalanish, hayotiy istiqbollarni belgilab olish hamda ro'yobga chiqarish muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Zamonaviy ta'lim-tarbiyani tashkil etishga qo'yiladiga muhim talablardan biri ortiqcha ruhiy va jismoniy kuch sarf etmay, qisqa vaqt ichida yuksak va samarali natijalarga erishishdir. Qisqa vaqt mobaynida muayyan nazariy-ilmiy bilimlarni o'quvchilarga yetkazib berish, ularda ma'lum faoliyat yuzasidan bilim, ko'nikma va malakalarni hosil qilish, shuningdek o'quvchilar faoliyatini nazorat qilish, ular tomonidan egallangan kompetensiyalarni baholash pedagogdan yuksak mahorat va ta'lim muhitiga yangicha yondashuvni talab etadi. Yondashuvning zamonaviyligi bevosita akmeologik ta'lim-tarbiya va professionalizm(yuqori darajadagi mehnat samaradorligi) bilan bog'liq.

Akmeologik ta'lim-tarbiya tushunchasi boshqaruvning yangi, integrativ va inson-axloqiy ta'siri bilan bog'liq nazariya va amaliyotlarga asoslanadi. Bu murakkab mulohazalar to'plami, ta'lim-tarbiya jarayonining inson-axloqiy muhitiga va o'quvchilar va o'qituvchilarning shaxsiy va jamoaviy rivojlanishi uchun muhim ahamiyatga ega.

Bu mohiyatning asosiy xususiyatlari quyidagilar bo'lishi mumkin:

1. Inson-axloqiy yondashuv: Akmeologik ta'lim-tarbiya tushunchasi insonning o'zlashtirish, insonchilik, ma'naviy rivojlanish va insoniy qadrlari rivojlantirish uchun foydalanadigan jarayonlarga e'tibor qaratadi.

2. Intellektual va jismoniy rivojlanish: Bu tushuncha, o'quvchilarning intellektual va jismoniy rivojlanishiga e'tibor qaratadi va ta'lim-tarbiya jarayonini ularning shaxsiy qobiliyatlariga va rivojlanishi ko'rsatiladi.

3. Maqsadlarga erishish va motivatsiya oshirish: Akmeologik ta'lim-tarbiya, o'quvchilarning maqsadlarga qaratilishi, o'z fikr-mulohazalarini ifoda qilish, o'quv jarayonida faol qatnashishlarini oshirish, motivatsiyani oshirish va muvaffaqiyatga erishish uchun asosiy bir vositadir.

4. Funktsional va amaliy: Bu tushuncha amaliy faoliyat mahoratlarini rivojlantirishga qaratilgan, o'quvchi ularning o'zlashtirilishini ta'minlovchi funktsional ta'lim-tarbiya tizimlariga ega.

5. Integratsiyaviy: Akmeologik ta'lim-tarbiya tushunchasi jarayonning boshqarishiga axloqiy va ma'naviy aspektning integrativ tajribalarni qo'llab-quvvatlash imkoniyatlarini yanada rivojlantirishga e'tibor qaratadi.

Akmeologik ta'lim-tarbiya tushunchasi insoniy faoliyatning maqsadlari bilan bog'liq, xususiy zaruriyatlarni ko'rsatadi va insonlar o'rtasidagi munosabatlarni rivojlantirish, maqsadlarni belgilash va ma'naviy tarbiyalashda zarur vaqtinchalikni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega.

Yuqorida keltirilgan mulohazalardan ko'rinib turibdiki insonning har bir xatti harakati, temperamenti, shaxsiy va xususiy qobiliyatlari, turmush tarzi hamda ijtimoiy muhiti uning mehnat faoliyati samaradorligiga o'z tasirini ko'rsatadi.

Akmeologik ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil etishda quyidagi shart-sharoitlarni hisobga olish lozim:

- + Talaba yoki pedagogning shaxsiy individual xususiyatlarini;
- + Jismoniy va ruhiy jihatdan sog'lom ekanligiga e'tibor qaratish yani (stress va depressiyalarning qaysi bosqichda ekanligi)

- ✚ Doimiy qo‘llab quvvatlash va motivatsiyaning progress va regresiga e‘tibor qaratish
- ✚ Mashg‘ulotlarda quvnoq daqiqalar va enerjayzerlardan foydalanish
- ✚ Talabalarning mustaqil fikrlashga va ishlashga undovchi metodlardan foydalanish
- ✚ Talabalar o‘rtasida sog‘lom raqobatni rivojlantirish uchun mashg‘ulotlarni musobaqa tarzida tashkil etish

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Z.F.Sharopova. Ta'lim texnologiyalari. Toshkent-2019.
2. Novikova G.P. Zamonaviy maktabgacha ta'limni boshqarish shartlar: Maktabgacha ta'lim muassasasi rahbari uchun qo'llanma.
3. Troyan A.N. Maktabgacha ta'limni boshqarish: darslik
4. Tillayeva G.H. Akmeologiya asoslari: o'quv qo'llanma. Toshkent- 2014